

rosa vera

UNA APORTACIÓ A LA HISTÒRIA DEL GRAVAT MODERN A CATALUNYA

**PROJECCIÓ DE LA BONA VERA
NOTES**

**Relació dels comitès d'honor i d'organització de la mostra
que figuren a l'esmentada mostra:**

COMITÉ D'HONNEUR

LE COMTE DE CASA ROJAS
AMBASSADOR D'ESPAGNE À PARIS

CLOVIS EYRAUD
DIRECTEUR GÉNÉRAL DES BEAUX-ARTS ET DE L'ARCHITECTURE
DE LA VILLE DE PARIS

ANTONIO GALLEGO BURÍN, BARÓN DE SAN CALIXTO
DIRECTEUR GÉNÉRAL DES BEAUX-ARTS EN ESPAGNE

JOSÉ MIGUEL RUIZ MORALES
DIRECTEUR GÉNÉRAL DES RELATIONS CULTURELLES EN ESPAGNE

JEAN-LOUIS VIGIER
PRÉSIDENT DU CONSEIL MUNICIPAL DE LA VILLE DE PARIS

JEAN CASSOU
DIRECTEUR DU MUSÉE NATIONAL D'ART MODERNE

ROBERT MESURET
DIRECTEUR DU MUSÉE PAUL DUPUY
INSPECTEUR DES MUSÉES DE PROVINCE

JOAN AINAUD DE LASARTE
DIRECTEUR DES AMÉES D'ART DE BARCELONE

PIERRE DEFFONTAINES
DIRECTEUR DE L'INSTITUT FRANÇAIS DE BARCELONE

**PROYECCIÓN DE LA ROSA VERA
NOTES**

COMITÉ D'ORGANISATION

RENÉ HÉRON DE VILLEFOSSE
CONSERVATEUR EN CHEF DES MUSÉES DE LA VILLE DE PARIS

JULIO SOLISA
DIRECTEUR DE LA SECTION DES EXPOSITIONS DU MINISTÈRE
DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES EN ESPAGNE

JOSÉ LUIS MESSIA
CONSEILLER CULTUREL SUPPLÉMENTAIRE DE L'AMBASSADE D'ESPAGNE À PARIS

LOUIS JONDOT
CONSERVATEUR ADJOINT DU MUSÉE GALVÈRE

VICTOR M.^A DE IMBERT
ÉDITEUR DE ROSA VERA

JAUME PLA
DIRECTEUR DES ÉDITIONS ROSA VERA

BERNARDETTE CONTENSOU
ATTACHÉ AU MUSÉE GALVÈRE

JUANA N. DE MGRDÓ
ATTACHÉE À LA COLLECTION «LOS APUNTES GRABADOS»

ROBERT PETTE
AGENT TECHNIQUE DES MUSÉES

(55) MARIA J. COLON ens va comentar aquest fet en contestar una de les preguntes del questionari que li vam enviar i que reproduïm tot seguit:

PROYECCIÓN DE LA ROSA VERA
NOTES

- 12- Considera encertada la interpretació del seu gravat (o els seus gravats)? Hauria preferit un altre escriptor? Qui:?

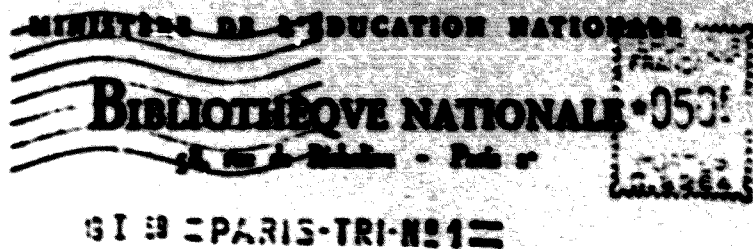
Estoy entusiasmada con la interpretación que tanto Pere Ribot como José M. Espinós hicieron de mis grabados. Precisamente recuerdo cuando se abrió la Exposición Grabado Contemporáneo Español en la que se expusieron los de Rosa Vera en el Museo Salina de París en el que yo misma les, a petición de los periodistas, les leí el poema de Pere Ribot ante los micrófonos de Radio Difusión Televisión Francesa durante una sesión de prensa.
Los dos poemas son verdaderamente preciosos.

- (56) El Noticiero Universal. Brillante manifestación artística española. Los grabados de las ediciones de la Rosa Vera, per J.ROSAL ("Crónica de París" 22-1-1959)
- (57) Le Figaro. La gravure espagnole contemporaine. (22-1-1959)
- (58) Le Monde. Graveurs espagnols contemporains, per P.M.GRAND (16-1-1959)
- (59) Beaux-Arts. La gravure espagnole contemporaine, per R.MOULTARD-ULDRY. Setmana del 14 al 20 de gener de 1959.
- (60) Carta que JEAN VALLERY-RADOT, conservador del Gabinet d'Estampes de la Biblioteca Nacional de París va enviar a JAUME PLA sollicitant un catàleg amb preus de la COLLECCIÓ DE GRAVATS CONTEMPORANIS (A)

Carta de JEAN VALLERY-RADOT a JAUME PLA indicant-li la compra de la COLLECCIÓ DE GRAVATS CONTEMPORANIS per part de la Biblioteca Nacional de París (B)

PROJECCIÓ DE LA ROSA TERA
NOTES

(A)

BIBLIOTHÈQUE NATIONALE

CABINET DES ESTAMPES

Paris, le 17 Janvier 1959

J.V.R./C.L.

22.

Monsieur,

A la suite de ma visite au Musée Galliera
où j'ai vu l'exposition de gravure espagnole,
je vous serais obligé de m'envoyer un prospectus
(avec les prix) de:

Collection de Gravats Contemporains (2 vol.)

En attendant, je vous prie d'agréer, Monsieur,
l'expression de mes sentiments distingués.

Le Conservateur,

J. Vallée-Saint

Jean VALLEE-SAINT

Monsieur Jaime FLA
c. b. a. du Musée des Beaux-Arts
BARCELONE (Espagne)

PROJECCIÓ DE LA ROSA VERA
NOTES

(B)

JVE/JE.
99.

BIBLIOTHEQUE NATIONALE

**CABINET
DES
ESTAMPES**

Paris, le 28 février 1959.

Monsieur,

Comme suite à votre lettre je vous
prie de m'envoyer les deux volumes consacrés
à la gravure catalane (récemment exposés au
Musée Galliera) valant 15.600 pesetas dont
la contre-valeur en francs français est
148.200 frs.

Je vous transmetts ci-joint trois
adresses que vous voudrez bien signer et
me retourner.

Veuillez agréer, Monsieur, l'expression
de mes sentiments distingués.

J. Valluy-Radot

Jean VALLEY-RADOT,
Conservateur en Chef.

M. Jaume PLA
Editions de la Rosa Vera
Taller : Juli Verne, 27
BARCELONA (Espagne)

PROYECCIÓN DE LA ROSA VERA
SUTAS

- (61) Reproduya aquí la carta de JAUME PLA a JOSÉ M. RUIZ MORALES, director general de Relaciones Culturales de Madrid, anunciándole la compra de la C.G.C. por part de la Biblioteca Nacional de París:

Barcelona, 10 de marzo de 1959
Sr. D. José Miguel Ruiz Morales
Director General de Relaciones Culturales
Madrid

Distinguido Sr. y amigo: tengo el gusto de ponerle estas líneas porque acabo de recibir una carta de M. Jean Vallery-Radot, Conservador Jefe del Gabinete de Estampas de la Biblioteca Nacional de París, en la cual nos confirma la compra de los 48 primeros números de las Ediciones de la Rosa Vera, -Colección de gravats contemporanis.

El valor económico de esta compra no tiene ningún valor comparado a su significación artística y moral. He aquí una victoria española sobre el "chauvinisme" francés, y he aquí 48 artistas españoles que entran de golpe en el mejor museo de grabados del mundo, gracias a la obra de Rosa Vera. He pensado que usted estaría contento de saberlo como colaborador de nuestras ediciones, puesto que sin su ayuda no se hubiera podido realizar la exposición en el Museo Galliera. Creo que este éxito es de tal magnitud que ni me hubiera atrevido a soñarlo.

No he recibido contestación a mi última carta al Museo de Angers. Supongo que mis condiciones -que no hubiera gastos por nuestra parte- habrán sido aceptadas. Mis posibilidades económicas me privarán de estar presente en la inauguración -he ido a Toulouse, a Montauban, a Perpignan y a París por mi cuenta. Pero por otra parte lamento que en la exposición no esté alguien de nosotros. Por su parte, ¿no podría mandar a alguien de París?

He recibido unos catálogos que pedí al Museo Galliera. Esto me hace suponer que a pesar de sus últimas noticias han podido, finalmente, retirar las malditas cajas de la aduana de París.

Le mandé a usted una carta el 13 de febrero, y más tarde un libro. ¿No lo ha recibido?

Madrid, 25 de marzo de 1959.

El Director General
de
Relaciones Culturales

Señor Don Jaime Flá.
Escuelas Pías, 76-1.
PARÍS.

El distinguido amigo:

Con gran satisfacción me he enterado por su carta del 10 de los corrientes de la compra de 48 números primeros de las Ediciones de la Rosa Vera por el Gabinete de Estampas de la Biblioteca Nacional de París.

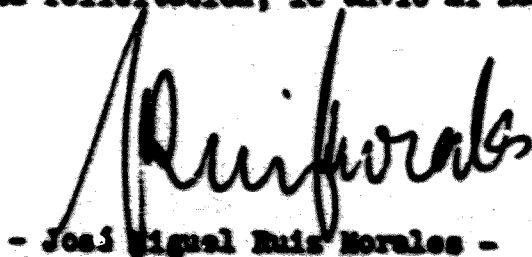
Pensar que en tan importante colección estarán incluidos desde ahora un número de grabados españoles es, como Ud. dice bien, un enorme éxito con un gran significado para nuestro país y nuestros artistas. Yo me alegro en haber contribuido al mismo con mi grano de arena, pero son para Ud. mis enhorabuena porque sé bien lo que ha trabajado y el interés que ha puesto en estas magníficas ediciones de la Rosa Vera.

Como no tengo ninguna noticia sobre la Exposición en el Museo de Angers me hace pensar que las condiciones no habrán sido aceptadas, pues ha pasado ya la fecha que ellos indicaron para la inauguración de la Exposición. En el caso de que supiera algo sobre el particular hágamelo saber en seguida y, tal vez, podría ocuparse de la misma tanto el señor Messia como el señor Nestas, de la Oficina Cultural de la Embajada en París.

También espero las contestaciones a las comunicaciones enviadas a nuestras Embajadas en Alemania, Bélgica, Inglaterra y Suiza, para poder combinar exposiciones en estos países de la edición de la Rosa Vera juntamente con otras colecciones de grabados, bajo el título de "Exposición de Artes Gráficas Españolas".

Con mi entusiasta felicitación, le envío mi más cordial saludo,

Recibí su libro y el grabado
Muchas gracias.

- José Miguel Ruiz Morales -

**PROYECCIÓ DE LA ROSA VERA
NOTES**

* la hora de las felicitaciones, creo que estas deben ser mutuas, por lo menos. Acepte, pues, la mía más calurosa, junto con el saludo más cordial de

(Jaume Pla)

A la pàgina anterior es pot veure la carta de JOSÉ MIGUEL RUIZ MORALES a JAUME PLA notificant-li la seva satisfacció per l'adquisició de la C.G.C. per part de la Biblioteca Nacional de París.

(62)

OHANA GALLERY

13 Carlos Place, London W1

Spanish Graphic Art

COLLECTION ROSA VERA

The Spanish Ambassador H.E. EL MARQUES DE SANTA CRUZ

will open the Exhibition at 4 p.m.

on THURSDAY APRIL 7th

Exhibition open April 8th to 26th

Prospecte que anuncia l'exposició dels gravats de LA ROSA VERA a la Ohana Gallery de Londres el 1960.

PROJECCIÓ DE LA ROSA VERA
NOTES

(63) Relació de les obres de LA ROSA VERA que s'exposaren a la Ohana Gallery de Londres:

INTRODUCTION

A few years ago in Barcelona a group of amateurs founded the Rosa Vera Collection. This formed a collection of proofs of several series of graphic works of art, done in all the known media: from dry point to lithograph, from etching and engraving to the most complex techniques. They are accompanied by a commentary or a glossary in prose or verse. The illustrations of this collection include examples of all the living Spanish artists, whatever their artistic medium, and among the writers who wrote the commentaries can be found many of the young and old writers who are known in Spain for their verse or prose.

This is the real value of the collection: offering a complete picture of graphic art in Spain as it has developed in recent years, and at the same time an anthology of the living writers.

CATALOGUE

1 Title page and first page of the prologue of the *Col. Anit de Grands contemporains*. (Collection of Contemporary Engravings.) Text and vignette by J. Fla.

2 J. SUYER	Maternity	Etching and dry point	11 J. AMAT	Palace Square	Aquatint
3 F. DOMINGO	Spectators	Etching and aquatint	12 J. HERRERO	Painter's Studio	Dry point
4 J. GRANVER	At the Zoo	Etching	13 G. SACRIBAN	Maternity	Dry point
5 B. BOSCH EDGAR	The Rambla	Etching and dry point	14 B. C. SEGAT	Group-barbers	Burn
6 P. BOB	The Way to Hospital	Etching	15 P. PERA	Ecstasy	Dry point
7 J. PLA	Nude	Dry point and burn	16 J. H. BALLAR IGLESIAS	Nude	Dry point
8 J. ORCILA	Mythologic Theme	Dry point	17 J. HURTUNA	Landscape	Etching and aquatint
9 F. HERRA	Repose	Etching and dry point	18 F. A. GALL	Love and Charity	Etching, dry point and aquatint
10 L. MUNDO	Woman Seated	Etching and dry point	19 G. JUVERT	Majorcan Woman	Etching
			20 G. HERRA	Interior	Etching
			21 B. DE GAYRENY	Suburbs	Etching
			22 I. BALANYA	Summer Solstice	Verse and
			23 B. HURT	Desert	Dry point
			24 B. BAYLER	Bridge over the Seine	Aquatint
			25 A. GALL FURELL	The Garden of L'Ermitage	Etching and dry point
			26	Two pages from the prologue of the second volume of the <i>Col. Anit de Grands Contemporains</i> . Text by J. Ainaud de Castro. Vignette by F. Pascual Miró. (18th century.)	
			27 A. VAN DEN BRANDELLER	Sarria Landscape	Dry point
			28 A. LOPIS ORRERO	Women on the Beach	Mezotint
			29 E. HODORS (1874-1941)	Illustration	Etching
			30 B. HODORS	Three nudes	Etching and aquatint
			31 J. GONZALEZ	Morning at Rambla	Etching and dry point
			32 B. SANJUAN	Ballet	Etching and mezzotint
			33 C. BARR	From the Sea	Burn
			34 B. HERRERO	The 'Barr'	Etching
			35 A. SARDIS CASARADA	The Kitchen	Dry point
			36 P. BOB	The Storm	Etching
			37 F. VITAL OMA	The Annunciation	Dry point
			38 F. A. CASARADONT	Flowers	Etching
			39 A. OJEDA	Carnival	Etching and aquatint
40 J. AMAT	Place du Terce	Dry point and aquatint	37 B. HERRERO		Aquatint
41 P. QUINYS	Banks of the Flavia	Etching and dry point	38 B. HERR		Dry point
42 J. GRANVER	Afternoon on the Beach	Etching	39 B. ORAU SALLA		Burn
43 F. TUDO GARCIA	Vallcarca	Dry point	40 J. PLA		Dry point
44 J. ORCILA	Angels	Dry point	41 L. H. SALLER		Etching
45 A. VILA ARRIBAT	Composition	Verse and	42 J. H. BALLAR IGLESIAS		Etching
46 F. LLOVERAS	Dull Day in Paris	Dry point and aquatint	43 B. C. SEGAT		Burn
47 J. PLA	Women on the Beach	Burn	44	Title page and first page of the prologue by F. Salderny for the series <i>Trois Urban Landscapes of Barcelona</i> . Burn by E.C. Ricart	
48 A. VAN DEN BRANDELLER	Rustic Parterre	Dry point	45 J. HERRERO	Catalan Square	Dry point
49 J. CLARA	Maternity	Dry point	46 J. AMAT	San Gervasio (Barcelona)	Aquatint
50 B. C. SEGAT	Aquarium	Burn	47 J. SUYER	Vallcarca	
51	Title page and first page of the prologue by J. V. Pons of the series <i>Trois nudes</i> . Burn by J. Fla.		48 E. VALLS	The Park	Etching and aquatint
52 J. SUYER		Dry point	49 A. VAN DEN BRANDELLER	Flor: Royale	Dry point
53 J. HERRERO		Dry point	50 B. JUVERT	Mountain Pass	Dry point and aquatint
54 F. HERRA		Verse and			
55 J. DE TODORS		Burn			
56 B. CALINA		Etching			

(Fotocòpia reduïda extreta del catàleg)

En unos comentarios muy elogiosos sobre la Exposición de las Colecciones de la Rosa Vera, en la Galería O'Hana de Londres, Eric Newton escribe en el *Manchester Guardian*:

The typography and paper could hardly be improved, the quality of the printing is admirable.

(La tipografía y el papel son difícilmente superables, la calidad de la impresión es admirable.)

La tipografía de ROSA VERA está realizada por la SOCIEDAD ALIANZA DE ARTES GRÁFICAS (S.A.D.A.G.).

El papel está fabricado por L. GUARRO CASAS, S. A.

PROYECCIÓN DE LA ROSA VERA
NOTES

71 F. LLIVERAS	The Rumbles	Etching and Aquatint	101 F. GARCIA	Still-life	Aquatint
72 R. BENI BODEN	Portrait	Etching	102 Two pages from the catalogue by G. J. Cole for the second volume of <i>The Signature</i> . Vignette by J. Pla.		
73 J. PLA	University Square	Dry point	103 R. GUTIERA GARCIA	On the way	D. plate
74 I. BARRERA	Letamendí Square	Etching	104 J. DE DE LARSA	Summer	Pl. 6 mm
75 J. M. PERE	The Harbour	Dry point	105 F. GARCIA	Small Group	Dry point
76 J. A. CARRASQUET	The Diagonal	Etching	106 M. GALT	Pinelands	Dry point
77 Title page and first page of the catalogue by F. Luis Estarico for the series <i>The Signature</i> . Vignette by J. Pla.			107 G. JACINTA	Adam and Eve	Dry point
78 D. VARGUES DIAZ	María Luz del Mirador	Burn	108 M. GALT	Olympia	Etching and Aquatint
79 R. PALENCIA	Castle	Etching			
80 C. PEREZELA	Woman's Head	Dry point	At present being printed in the same series:		
81 R. VICENTE	Interior	Dry point	109 J. VARGUES TURNER	Square in Rome	Dry point
82 J. SORPOU	Café Terrace	Dry point	110 A. GARCIA	Still-life	Mezzotint
83 J. CABALLERO	Woman	Dry point	111 J. SERRA	Urban Landscape	Dry point
84 PABLO COBO	Things	Dry point, under the aquatint	112 R. ALVAREZ GUTIERA	His World	Etching
85 R. PERA	Gentleman boy	Dry point	113 Two pages of the catalogue by J. Vinyoli for the series <i>The Minds of the Fair</i> . Vignette by J. Pla.		
86 R. BENEY	Red Café	Dry point	114 J. GRANVEN	January	Etching and Aquatint
87 C. MALLO	Mother and Son	Aquatint	115 F. A. GALT	February	Etching and Aquatint
88 A. FERRANT	Dialogue	Mezzotint	116 M. GALT	March	Etching and Aquatint
89 P. BUSTO	Souvenir	Dry point	117 F. SERRA	April	Forma new and Aquatint
90 B. WHITFIELD	Man Standing	Mezzotint	118 J. PLA	May	Dry point
91 C. PAREJAL DE LARA	The Return from the Fields	Etching	119 J. AMAT	June	Etching
92 R. ZABALETA	Landscape	Aquatint	120 R. BENEY	July	Dry point
93 J. GELAYER	Quadrille	Etching	121 J. M. PERE	August	Dry point
94 A. DELGADO	Salvador	Dry point	122 J. SORPOU	September	Dry point
95 J. PLA	Nude in a Mirror	Burn	123 J. SERRA	October	Dry point
96 M. HANFAGO	Composition	Aquatint	124 M. VIVER	November	Etching
97 J. LECOULTER	Two Women	Etching	125 M. J. COLLET	December	Aquatint
98 A. REDONDELA	Market in the Square	Etching and some new	126-127 Some proofs and a cancelled plate of the etching "Quadrille" by J. Granven.		
99 P. MORGES	Afternoon on the Farm	Forma new	128 Title pages.		
100 F. SERRA	Nude	Forma new and results			

- (64) Fragment de la introducció del catàleg reproduït a la nota 63.
- (65) Fragment de l'article de JOSÉ PARDO, La colección "Rosa Vera" en la Galería O'Hana, al diari El Noticiero Universal, ("Crónica de Londres", 27-4-1960)
- (66) Vegi's fotocòpia a la pàgina anterior.
- (67) Carta de F.C.FRANCIS, director del Museu Britànic de Londres, a XAVIER DE SALAS, director de l'Institut Espanyol a Londres, elogiant els gravats de LA ROSA VERA a la O'Hana Gallery. (Hem fet la transcripció perquè la fotocòpia de l'original era poc clara):

Madrid, 5 de mayo de 1960

Ministerio de Asuntos Exteriores
Dirección General de Relaciones Culturales

El Jefe de la Sección de Exposiciones

Señor Don Jaime Plá

Barcelona

Mi distinguido amigo:

Para su debida información, adjunto me complace remitirle copia del Despacho nº 630, del señor Embajador de España en Londres, y copia de la carta aneja al mismo, relativos a la Exposición de grabados de la Colección Rosa Vera en la Galería O'Hana de la capital británica.

Con este motivo le envía un atento saludo,

José Luis Litago.

(v. ta 68)

PROJECCIÓ DE LA ROSA VERA
NOTES

THE BRITISH MUSEUM
London, W.C.1.

14th April, 1960.

Dr. Xavier de Salas,
Director
Spanish Institute,
102 Eaton Square, S.W.1.

Dear de Salas,

I am most grateful to you for sending me the notice of the exhibition of the Rosa Vera Collection at the O'Hana Gallery. My wife and I were there yesterday and we were delighted with the display and the quality of many of the prints. One or two of the techniques I am not at all familiar with, but I thought that Serra used the vernis mou technique most effectively. I liked also Mr. Pla, Mr. Obiols' Angels and I was delighted with Mr. Granyer's animals.

With many thanks again.

Yours sincerely,

(firmado) F.C. FRANCIS.

Director and Principal Librarian.

- (68) Vegi's a la pàgina anterior la carta de JOSÉ LUIS LITAGO, cap de la Secció d'Exposicions de la Direcció General de Relacions Culturals de Madrid, a JAUME PLA informant-lo de l'afer ROSA VERA a la O'Hana Gallery de Londres. La còpia de la carta que s'hi esmenta és la transcrita a la nota 67.
- (69) Paraules de JAUME PLA pronunciades en una entrevista a Ràdio Nacional d'Espanya a Barcelona. L'entrevista tingué lloc en el programa "Sincérese usted" del dia 13 de juliol de 1950, dirigit per JOSÉ DEL CASTILLO.
- (70) Resposta de CARME SERRA a la pregunta n°4 del qüestionari que se li va enviar. (L'esmentat qüestionari es troba reproduït a la nota 4 d'UNES PARAULES D'INTRODUCCIÓ)
- (71) Resposta de CARME SERRA a la pregunta n°12 del qüestionari que se li va enviar. (L'ortografia és de l'original)

(v.nota 81)

D'esquerra a dreta: EUGENI D'ORS, JAUME PLA,
NORMA BACIN i VÍCTOR M^a D'IMBERT.

PROYECCIÓN DE LA ROSA VERA
NOTES

- (72) Resposta de **CARME SERRA** a la pregunta nº14 del questionari que se li va enviar.
- (73) Fragment de l'article **Premio de grabado "Rosa Vera"** del Diario de Barcelona (15-9-1951)
- (74) Fragment de l'article **El premio de grabado "Rosa Vera"** del diari La Prensa (6-12-1951)
- (75) Paraulcs de **VÍCTOR M^o D'IMBERT** pronunciades en una entrevista a **Ràdio Nacional d'Espanya** a **Barcelona** el **desembre** de 1951. L'entrevista era per parlar del **Segon Premi de Gravats Rosa Vera**. També hi van intervenir el guanyador del premi i **JAUME PLA**.
- (76) Fragment de l'entrevista a **Ràdio Nacional d'Espanya** a **Barcelona** el **desembre** del 1951 amb **RÀFOLS CASAMADA**, guanyador del **Segon Premi Rosa Vera**.
- (77) Resposta d'**ALBERT RÀFOLS CASAMADA** a una de les preguntes del questionari que se li va enviar.
- (78) Resposta d'**ALBERT RÀFOLS CASAMADA** a la pregunta nº14 del questionari que se li va enviar.
- (79) Fragment de l'article **El concurso de "Rosa Vera"** a Destino, ("Formas y Colores", 23-8-1952)
- (80) Fragment de l'article **Concurso de grabado "Rosa Vera"** al diari El Noticiero Universal ("El mundo de las artes", 14-8-1952)
- (81) Vegi's a la pàgina següent la fotografia que recull un moment del dia en què es va lliurar el **Tercer Premi Rosa Vera** a casa d'**ANITA SOLÀ D'IMBERT**.
- (82) *El jurado estará formado por un representante del Real Círculo Artístico, por don Juan Ainaud de Lasarte, director general de los Museos de Arte de Barcelona, por don A. Ollé Pinell, presidente del Fomento de las Artes Decorativas, por un representante de los Amigos del Grabado y del Libro, de esta misma entidad, y otro representante de los organizadores. El veredicto será hecho público ocho días después de cerrado el plazo de admisión.*
Fragment de l'article citat a la nota 79. Com es pot veure,

PROJECCIÓ DE LA ROSA VERA
NOTES

els membres del jurat van variar en relació a allò que es publicà en aquestes ratlles.

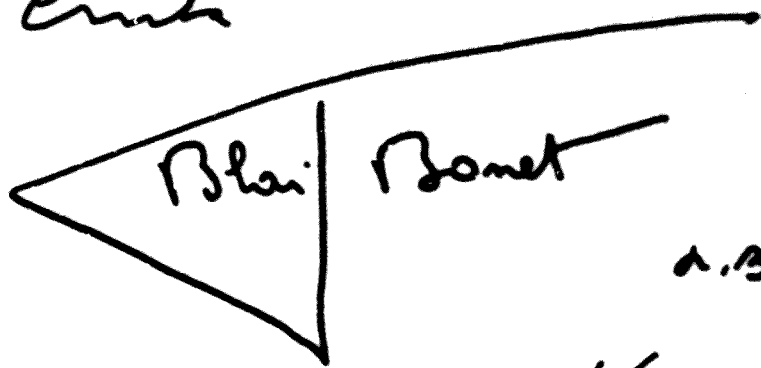
- (83) Fragment de l'article **Todó García** guanya el premi "Rosa Vera", al diari El Noticiero Universal ("El mundo de las artes", 12-11-1952)
- (84) Fragment de l'article **El premio "Rosa Vera" de hogño**. Destino ("Formas y Colores", 2-10-1954)
- (85) *El jurado dictaminador, cuyo fallo será inapelable, estará formado por un representante de los Museos de Barcelona, otro del Real Círculo Artístico, otro del Círculo Artístico de "Sant Lluç", otro del Fomento de las Artes Decorativas, otro de los suscritores de "Rosa Vera" y el director de esta editorial.*
- Fragment de l'article citat a la nota 84. També aquell any els membres del jurat s'alterarien en relació a allò que figura en aquestes ratlles.
- (86) Fragment de l'article **Convocatoria del premio "Rosa Vera", para grabado**, al diari El Correo Catalán (16-8-1952)

v

**IMATGE GRAVADA I PARAULA ESCRITA:
UNA ASSOCIACIÓ COMUNICATIVA**

Crists

Miguel Amiel
Leymanay

a. Bonet

Rover Bon

Kevin Jony

L. Morato

~~J. P. ...~~

Joaquín Costa

Guinovart

~~1. de 19~~

Ricard Sabat

~~J. V. F. O. I. X~~

garcia-lloret known as ...

mompou

Manuel Humbert

Guineu Ramel.

José Maria Aloufunt

Miguel Vici

Xavier Valls,

Ann G. ...

G. ...

f. C. = C. ...

~~PK~~

Professora Travella

1

LA REVENJA DELS ILLUSTRADORS

A LA ROSA VERA se li pot atribuir defectes i errades perquè tota obra humana, pel fet de ser protagonitzada per homes, en té de defectes. Però de la mateixa manera que admetem això, també hem de reconèixer una gran virtut i una gran novetat dins la panoràmica desoladora que oferiria el gravat a mitjans de segle al nostre país.

LA ROSA VERA, entre altres espectes positius que hem anat veient i hem fet constar al llarg d'aquest treball, va cercar una manera pròpia i original d'apropar l'art del gravat a un públic més ampli.

L'estampa, per la seva condició d'imatge múltiple i seriada, oferiria la possibilitat de tenir una obra d'art original a un preu molt més baix que una pintura o un dibuix.

Ja sabem que això no és només un mèrit de LA ROSA VERA, perquè de gravat, poc o molt, se'n feia a través d'altres mitjans. El seu mèrit, el mèrit de LA ROSA VERA rau en el fet que, juntament amb el gravat, s'hi incorpora un text escrit per la mà de grans escriptors del moment. L'artista plàstic crea la seva obra sense cap mena de lligams i l'escriptor és qui se sotmet a la imatge. L'escriptor, davant la imatge gravada i provocat per ella, ha de recórrer a la seva imaginació i creativitat per intentar glossar amb les seves paraules allò que li suggereix l'estampa.

És en aquest canvi de protagonisme on LA ROSA VERA aporta una de les novetats més curioses en el camp del gravat i la seva difusió, i on JAUME PLA parla de la "revenja dels il·lustradors".

Des de sempre la imatge, i la imatge gravada n'és un exponent, ha tingut una funció específica a la societat. Una funció a voltes comunicativa, a voltes propagandística, de caràcter iconològic, portadora d'idees i conceptes, o d'instrument de coneixement del món que l'envolta....

I moltes d'aquestes funcions han anat lligades a la paraula escrita com a mitjà de suport i recolzament d'allò que aquesta paraula ens vol dir.

El gravat de creació està molt lluny d'aquestes coordenades, i LA ROSA VERA va proclamar i defensar des del principi de les seves col·leccions el valor de l'estampa artística.

JAUME PLA, abans de voler encetar aquesta "venjança", havia il·lustrat diversos llibres, tant dins com fora de LA ROSA VERA, i sabia que en la il·lustració de llibres sempre era la paraula, el text de l'escriptor, allò que realment tenia importància. La imatge gravada era un reforç. JAUME PLA, després de l'experiència tan difícil per a ell d'il·lustrar 20 tankas de CARLES RIBA, va decidir, empès també per les ànsies de donar al gravat el paper que li corresponia, posar l'estampa en primer lloc i subordinar el text a la seva voluntat.

A les col·leccions de LA ROSA VERA la imatge no té la funció descriptiva o aclaridora d'un text, la imatge a LA ROSA VERA es converteix en l'eix principal i és el text qui la descriu.

Però si bé aquesta revenja pot semblar negativa per part de l'escriptor, anem errats. L'experiència fou tan nova per a ells, que el fet d'invertir els termes va suposar un repte enriquidor i de resultats inesperats en moltes ocasions.

MARIA AURÈLIA CAPMANY ho descriu d'aquesta manera en unes paraules que adreça en el catàleg 98 G.R.V. (pg.3):

Com per art d'encantament, d'una història del gravat català en sorgeix una història de la literatura catalana dels nostres temps. I és ben bé per art d'encantament; és a dir, Jaume Pla ofereix a l'escriptor la imatge i espera les paraules que l'encanteri farà néixer de l'ofici d'escriptor.

Per art d'encanteri i amb molt d'ofici, els literats van saber dur a terme el seu paper.

És evident que sense aquesta provocació a priori i sense la col·laboració entusiasta dels escriptors, avui en dia no gaudiríem d'uns textos tan interessants.

També cau pel seu propi pes que, com succeïa amb els gravats, uns textos són més aconseguits que altres. N'hi ha que s'han fet per sortir del pas i prou. D'altres, en canvi, palesen un compromís i un esforç per part de llurs autors en voler interpretar la imatge de la manera més fidel possible.

Hi ha textos realment acurats on la glossa correspon perfectament a allò que hi ha reflectit a l'estampa. Amb detalls molt realistes i que descriuen fil per randa cada element. D'altres són més imaginatius i deixen anar la creativitat de la ploma, creant tota una ficció arran de les imatges gravades que tenen al seu davant.

Potser la diferència més notable entre la participació dels artistes plàstics i la dels escriptors a LA ROSA VERA, la trobem en què la majoria dels artistes plàstics era la primera vegada que s'enfrontaven a una planxa de metall, mentre que tots els escriptors, fins i tot els més novells, coneixien la manera d'agafar la ploma i expressar les seves idees sobre un paper.

Allò que potser venia de nou als literats era el fet d'estar subjectes a una imatge pràvia de la qual calia parlar-ne. No podien inventar-se la seva història; com a molt podien crear-ne una però sempre prenent com a punt de referència el gravat. Descripcions, contes, històries breus, glosses poètiques o reflexions de caire filosòfic són les mostres que podem trobar en les col·leccions.

Per tal de donar fe d'allò que va significar la participació en LA ROSA VERA, tant per als gravadors com per als escriptors, reproduïm tot seguit alguna de les respostes del qüestionari que se'ls va enviar on creiem que deixen clar que la seva experiència, malgrat tot, va ser positiva:

- 14- Què en pensa d'haver participat en aquesta "aventura de La Rosa Vera? Quina reflexió en faria?

Va ésser una experiència interessant, donat que aleshores jo començava en aquest món de l'art i hem va permetre contactar amb gent interessada en aquesta tècnica del gravat que servia per a enriquir els coneixements car en aquell temps hi havia molt poca gent que s'hi dedicava.

(Ismael Balanyà)

Signatura

Ismael Balanyà
5-4-87

Que fou, tancada, una bona aventura, selecta, heròica, per part de tots ho i arrencant del temps d'opressió, d'ofec per part del clima del franquisme.

Pere Ribot

Me sentia muy honorada
y contenta de haber poder participar
como estrangera -

Firma

Agnès Baudet Brandes

Estic content d'haver col.laborat (per modestament que sigui) en aquesta meravellosa "aventura" d'en Jaume Pla. "La Rosa Vera" és de les coses importants que s'han fet en e. nostre país.

Pere Calders)

Pere Calders

Para mi fue un honor, un estímulo, una gran y grata experiencia a la par de una gran lección.

Barcelona marzo 1987

Signatura

Maria Josepa Colau

Fou de les coses que he realitzat amb il.lusió, potser pel tema, per l'amistat amb el Pla i en Bataller, potser perquè el gravat sempre m'ha agradat molt i per aquest motiu vaig fer un curs amb l'artista Antoni Vila Arrufat. Agegeixo que seria convenient teem- prendre altra vegada aquestes edicions amb nous artistes joves o no tan joves i amb nous criteris amb la intervenció de Corporacions que ho ajudessin, la Generalitat, per exemple.

Signatura

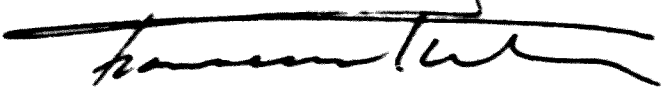
Josep M. Garrut

(Josep M. Garrut)

Pense que el Sr. Jaume Pla ha estat sempre un "gravatfer:" i que per aquesta patologia personal va arribar a ensamblar una serie d'artistes en les edicions de "La Rosa Vera" molts dels quals no varen gravar res mes posteriorment. Nedeixa però, de ser molt meritòria aquesta "aventura" si es té en compte que fa 35 anys la obra gràfica no era tan acceptada com e ha estat posteriorment. Per finalitzar pense també tota activat que conte una patologia es benaficosa i estimulant per els seus acoblits.

Signatura ~~Pla~~ **FRONCOSA**

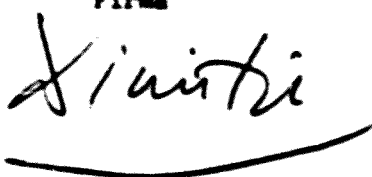
Proposant en un d'ocasions de ja un treball de gravat la qual cosa va a la fe ja havia treballat de joventut amb una bona desena d'altres, al llit de la publicació. Yalta també, el patró, una gran. de fe tan ferdament, a un nivell admirable i fin. by. l'història de la història del gravat i de la cultura catalana. En la de il·lustració es troba el gravat i també les altres lletres del text ja he el vent text forma part d'un obra →

Signatura

dirie realitzada ⁽¹⁹⁷⁴⁾ per encàrrec una col·lecció datada el 1959 que ha estat realitzada al seu moment.

(Francesc Fontbona)

Era la única presència cultural de divulgació de poesia i estampa que obligava nombrosos pintors a la "aventura" del gravat.

Firma

Per a un escriptor — un "ama'or de llibres" per definició — sempre és una aventura singular col.laborar en una edició de bibliòfil.

Signatura

Francisc Valverde'

6.V.1987

Per a mi, en aquells moments, va ser una distinció inesperada (molt afalagadora). Encara no entenc per què es van fer aquell honor.

(Ramon Folch i Camarasa)

Signatura

Ramon Folch

M'AURIA AGRADAT CONTINUAR.

ES UNA LLÀSTIMA. NO TENIR UNA CONTINUITAT

ENCARA QUE RECONEC, LA MANCA DE CONEIXIMENT.

DELS PROCEDIMENTS CALCOGRÀFICS DEL NOSTRE

PUBLIC EN GENERAL.

Signatura

TODD —

PER MES INFORMACIÓ POUU TELEFONAR-ME. 352 1657.

Crec que va ésser una bona iniciativa, molt d'acord amb el bon gust, la imaginació i la catalanitat d'en Jaume Pla.

Signatura

ALBERT MANENT

"La Rosa Vera" cobria amb intel·ligència i bon gust un sector molt rellevant del món de col·leccionistes i bibliòfils, al seu temps de auge, i que per la manca de col·leccionistes, i que per l'interès d'investir. Hi havia, per aquestes històries adreçades a la nostra cultura i a la nostra llengua en particular, una generosa actitud de suport i que per part de socors que ho podien fer; actitud que moltament - sempre en part - cobria amb generositat i pèr-
complicitat i ho ajudava.

Signatura

Joaquim Rosell i Gual

La meua participació va ser modesta, un gravat, quan ja feia anys que s'havia iniciat l'aventura." - La meua reflexió: considero que la Rosa Vera podia haver estat una cosa molt interessant. No ho va ser. Hi falten molts artistes, i a gans, possiblement els més poc interessants, hi són reiteratius. La idea era bona, i el seu desenrotllament més aviat pobre. És de justícia fer constar que la Rosa Vera va ser possible gràcies a l'elegant generositat del Sr. Victor Ma. d'Imbert.

Signatura

Victor Ma. d'Imbert

signat: Antoni Vila Arrufat

N'estic molt orgullosa. Crec que l'aventura de la Rosa Vera és de les coses més belles, més positives i més útils que s'han fet en els últims 50 anys.

Signatura

Maria Antònia

Considero a Tams Pla un recort a principals estímuls
i d'afecte compactat. La seva existència (ara no em veig mai)
seu en un capital que m'ha i a persona intacte en la seva
memòria. A l'història i'altres costats i, a més, p'ocó per
afectat testimoni Signatura havi. de bonat convis' de fe conter
(Xavier Benguerel) *Xavier Benguerel* 12/12/86

Que n'estic molt content.

Xavier Benguerel

Signatura

Considero interessant l'experiència de la Rosa Vera, ja que do-
nà a conèixer el gravat a molts artistes i al públic en general.

signat: Antoni Vile Arrufat

N'estic molt orgullosa. Crec que l'aventura de la Rosa Vera és
de les coses més belles, més positives i més útils que s'han fet
en els últims 50 anys.

Signatura

Margarida

El valor de la iniciativa de Jaume Pla i del suport econòmic del Sr. Imbert, en un gènere artístic que era i és poc valorat. I com a intent de familiaritzar amb el quarant uesit) patris d'aquell moment.

Signatura *[M. Espinós]*

Un honor poder immensament.

[Signature]
Signatura

(Jordi Benet)

7- Què li va semblar la idea de passar a segon terme en la relació gravador/escriptor, en lloc de ser escriptor/gravador, com venia sent normalment? (1)

Em va semblar una idea nova i interessant.

No em vaig sentir gens en segon lloc. Vaig trobar la proposta molt divertida i gratificant.

Em va semblar i em sembla encara una idea excel·lent. El corrent ha de passar en les dues direccions, i un gravat és un estímul eficaç per a un escriptor.

No m'hi havia fixat mai. Pensi que aleshores jo no tenia ni 22 anys.

Em va semblar ben normal.

Va ésser el gran mèrit innovador de La Rosa Vera.
Respecte al meu cas personal, cel tenir present que
jo era ben poca cosa al costat de dos artistes
de primera fila.

Em va semblar: imprevisible, correcta, donada en resposta de puntes i alambinats
de comparacions i estimacions.

No vaig tenir mai la sensació "que passava a segon terme".
En realitat, es tracta d'un àlbum de gravats, no pas d'un
recull literari.

No recordo que ni tan sols en plantejés cap
punts.

Segueix a la velleïtat de jo, intel·lectual molt interessant.
Una mena de viatge, just, directe: sense acíbad, sense artífic
contra els autors, abans de l'horitzó que està ascendent en
el món de la literatura i el literari.

Molt bé! Jo veig que els condicionaments ajuden a explorar les
pròpies possibilitats. L'aprenentatge ha de reaccionar davant d'un
entorn, que et posa a prova. Així es formen una idea o
s'elencen uns fets que, espontàniament, no haurien nascut.

JAUME PLA va voler fer evident de diferents formes el protagonisme del gravador enfront del literat. No era tan sols a l'hora d'elaborar el text o en la remuneració econòmica que l'escriptor passava a segon terme, sinó que en la presentació i la compaginació de les col·leccions ja s'endevinava aquesta subordinació.

A la portada dels plecs, el nom del gravador anava imprès en primer lloc i tipografiat amb un cos més gran que el de l'escriptor. El gravat es trobava estampat a la contracoberta posterior de manera que, en obrir-lo, es veia immediatament. I a la taula, on hi ha la relació dels participants, també els artistes plàstics són anunciats en primer lloc.

Hi ha però un fet lamentable en tot aquest afer. No hi ha dubte que LA ROSA VERA va significar una renaixença de l'estampa artística en una època de poca creativitat gravadora en el nostre país. Durant deu anys consecutius la tenacitat, la voluntat, l'empeny, l'originalitat i l'amor de JAUME PLA envers el gravat van donar lloc a una sèrie d'estampes originals realitzades amb gran cura i estima. És de lamentar, però, en tot aquest empeny, la manca d'una continuïtat per part dels artistes plàstics. A LA ROSA VERA s'hi troba a faltar un sentir-se profunda i completament gravador.

Si analitzem un per un els 98 artistes plàstics que hi van col·laborar, pocs són els que havent tingut la seva primera experiència en el món del gravat en l'àmbit de LA ROSA VERA han seguit en aquesta activitat.

Per aquells que hi participaren i ja sabien gravar, va ser una oportunitat més de donar-se a conèixer i formar part d'una col·lecció on l'estampa era l'estrella principal. Després seguiren -uns més que altres- en ac-

tivitats relacionades amb el gravat segons les seves necessitats personals (entre ells podem citar: J.BARBARÀ, A.BRANDELER, R.BRU, R.CAPMANY, M.J.COLON, J.COMMELERAN, A.DELGADO, F.DOMINGO, A.GELABERT, E.GRAU SALA, M.HUMBERT, J.HURTUNA, J.GUINOVART, G.JUNYENT, A.OLLÉ PINELL, D.PAGUEORGUIU, C.PASCUAL DE LARA, J.PLA NARBONA, G.PRIETO, A.RÀFOLS CASAMADA, A.REDONDELA, E.C.RICART, P.ROIG, C.SERRA, F.TODÓ, D.VÁZQUEZ DÍAZ, E.VICENTE o A.VILA ARRUFAT). Però aquells que no s'havien enfrontat a cap planxa, aquells a qui JAUME PLA els va ensenyar per primer cop com fer un gravat a partir d'un dels seus dibuixos, aquells rarament es van identificar amb l'afer o van entusiasmar-se a continuar.

I és que fer un, dos o tres gravats no és ser un gravador. Se gravador vol dir conèixer les tècniques, manipular els àcids, saber fer anar el burí, embrutar-te les mans de tinta, conèixer les qualitats del paper, fer anar el tòrcul i estampar la planxa.

Quants dels gravadors de LA ROSA VERA ho sabien fer? Quants s'hi embrutaren les mans? Quants sabien distingir un àcid per a coure d'un per a zinc? Molt pocs, potser un quinze per cent, tirant llarg.

JAUME PLA era l'artífex de tota la part tècnica en la majoria dels casos. De fet potser això era normal, ¿com podia haver-hi gravadors si no es donaven els mitjans adients per a haver-n'hi?

El nostre país s'estava despertant d'un llarg període de letargia gràfica. La postguerra era difícil en tots els àmbits i JAUME PLA se les va empescar per sortir-se'n al preu que fos. I malgrat que hi perdé hores i hores, ho aconseguí.

Només JOSEP GRANYER i JOSEP OBIOLS varen engrescar-se realment a fer gravat després de LA ROSA VERA. JOSEP

OBIOLS a la punta seca i GRANYER a l'aiguafort, tot i que aquest darrer mai va entendre com es feien les cremades.

És interessant i a tenir en compte les obres que feren E.C.RICART i OLLÉ PINELL que, acostumats a les xilografies, varen realitzar obres sobre metall força brillants.

Si analitzem les tècniques que més apareixen a LA ROSA VERA, ens adonem que hi ha molts aiguaforts. FRANCESC FONTBONA, en l'apartat **Els gravadors de "La Rosa Vera"** del catàleg 98 G.R.V., quan parla de les tècniques diu:

A les edicions de La Rosa Vera s'hi troben representades tota mena de tècniques del gravat, la més habitual però és lògicament la de l'aiguafort, que és la que està més a l'abast dels artistes que no solen gravar.
(2)

Nosaltres, com a gravadors, no hi estem d'acord de cap manera. L'aiguafort és una tècnica que requereix un gran domini i coneixement del medi. fer un aiguafort no és només descobrir el vernís i prou. Cal controlar la direcció de la línia, la seva amplària, l'estona de permanència a l'àcid segons la intensitat que volem obtenir, fer-ne proves i insistir de nou. Això, JAUME PLA sí que ho sabia fer i ho feia amb gran precisió. Però, quants artistes plàstics coneixien aquests secrets? Pocs, molt pocs. L'aiguafort és una tècnica que vol hores i hores de treball. Si a LA ROSA VERA hi predomina, és perquè el dibuix ho requeria i JAUME PLA s'encarregava -en la majoria dels casos- de fer les cremades en el mordent. Per tant, no és per lògica de facilitat que n'hi hagi tants, sinó perquè el projecte previ de treball demanava aquesta tècnica i no una altra.

La punta seca, en canvi, sí que és la més adient per aquelles persones que s'inicien en el gravat. Incidir directament sobre la planxa permet veure un resultat més immediat i facilita l'aprenentatge. Amb tot, cal conèixer les possibilitats que ofereixen les seves rebaves vellutades, la qual cosa no s'aprèn ni en un sol gravat ni en dos.

Això es fa evident en aquelles persones que la van practicar més.

A LA ROSA VERA tenim puntes seques molt sensibles degudes a la mà de JOSEP MOMPOU, de RAFAEL BENET, d'EMILI GRAU SALA o del mateix JAUME PLA. Els dos últims eren gravadors ja fets, però JOSEP MOMPOU i RAFAEL BENET incidien una planxa per primer cop. No obstant, el fet de gravar-ne més d'una denota un major domini i en les estampes s'hi palesa una important identificació entre la tècnica i la personalitat de l'artista.

De burí, en canvi, n'hi ha molt poc. Aquí no es pot fer trampa. O se'n sap o no se'n sap. No hi ha terme mig.

Només quatre són les persones que el practiquen amb gran domini: CÉCILE REIMS, ROSER BRU, E.C.RICART i JAUME PLA. I és que per cap d'ells era la primera vegada que el practicaven.

Solament a E.C.RICART li era nova la matriu, però coneixia l'eina. No era el boix sinó el coure allò del qual calia treure'n els encenalls, i malgrat que no aconseguia la qualitat dels seus boixos, s'hi palesa el domini de l'eina.

Els burins de JOSEP DE TOGORES i de DANIEL VÁZQUEZ DÍAZ -i ho hem dit en altres ocasions- varen ser retocats per JAUME PLA i s'hi nota aquesta ajuda. Sense ella no ho haurien aconseguit.

Les tècniques com la ruleta, el vernís tou, l'aigua-tinta o la manera negra (3) també hi són presents. A voltes molt aconseguïdes, d'altres per sortir del pas i d'altres dirigides per JAUME PLA.

Resumint, podem afirmar que a LA ROSA VERA hi ha gravats de gran qualitat plàstica i tècnica alhora. N'hi ha però que malgrat que el seu procés tècnic sigui acurat, -doncs la persona que se'n cuidà és un gran coneixedor de l'ofici-, malgrat això, a nivell conceptual i compositiu són intrascendents.

Els textos que varen ocasionar es mouen en unes altres coordenades perquè, com hem comentat anteriorment, JAUME PLA no els havia de dir com escriure la seva glossa. Ells eren escriptors i se suposava que dominaven el tema.

Com és normal i d'esperar, uns varen escriure uns textos extraordinaris i d'altres més mediocres; en uns el concepte verbal era molt a prop del concepte visual expressat en la imatge, en d'altres era més allunyat. Però la seva no era una tasca de criticar el gravat que tenien al davant, sinó de glossar-lo amb les seves paraules.

La manera de fer-ho, la tècnica a emprar no els era imposada per ningú. Ells eren qui la triaven i d'ells depenia la qualitat final. En aquest sentit, tot i l'esmentada "revenja dels il·lustradors", els escriptors ho tenien més fàcil.

. . . .